

Nr 704

Av herr **Fröding m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 5, med förslag till lag om avveckling av fideikommiss m. m. och nr 26, med förslag till förordning om inkomstbeskattning av fideikommissbo, m. m.

(Lika lydande med motion nr 576 i Första kammaren)

Kungl. Maj:t har i proposition nr 5 framlagt förslag till lag om avveckling av fideikommiss m. m. samt i proposition nr 26 vissa andra av avvecklingen föranledda lagförslag.

Även om den av lagrådet biträdda uppfattningen, att lagförslaget om fideikommissens avveckling icke kan anses stridande mot allmänna lagstiftningsprinciper, bör godtas, synes dock en avveckling icke böra äga rum, därest den samma icke innefattar fullt effektiva garantier mot risken för en icke önskvärd splittring av bestående drift- och kulturenheter.

Enligt vår uppfattning kan det nu framlagda avvecklingsförslaget icke anses innefatta sådana garantier.

De i förslaget förekommande bestämmelserna för att tillgodose ett bibehållande av sådana större jord- eller skogsbruksenheter, vilkas bevarande som en enhet är av betydande allmänt intresse, bygger i första hand på möjligheten av att sätta dylika enheter på aktiebolag och i andra hand på en expropriationsrätt för det allmänna. De skatterättsliga konsekvenserna av en aktiebolagsbildning (vilka för övrigt särskilt understrukits av en av lagrådets ledamöter) såsom främst dubbelbeskattningen torde emellertid i stor utsträckning komma att föranleda att ett fideikommissbo ej önskar underkasta sig en aktiebolagsbildning. Med hänsyn till de mycket stora kapitalvärden som de större fideikommissen representerar lär det allmännas möjligheter till en inlösen vara begränsade, varför expropriation torde komma att underlåtas i ett stort antal fall där av fideikommissnämnden väckt förslag om aktiebolagsbildning ej efterkommits. I alla sådana fall lär enheten löpa synnerligen stor risk att bli skingrad, något som kan medföra högst avsevärda olägenheter såväl för bygdens näringsliv i dess helhet som för vissa enskilda såsom exempelvis arrendatorer och anställda. Därest dubbelbeskattningen kunnat undvikas genom andra regler än de nu föreslagna, skulle risken för i och för sig önskvärda enheters splittande säkerligen blivit väsentligt mindre.

Vad beträffar fideikommissens kulturvärden torde dessa löpa samma risk för skingring som de nu befintliga driftenheterna. Kungl. Maj:t har visserligen till-

lagts rätt till inlösen av samlingar av särskilt kulturhistoriskt värde. Inlösningsrätten lär emellertid redan av kostnadsskäl komma att tillgripas i ganska begränsad omfattning.

Med stöd av det anförda och då ett bibehållande i vart fall tills vidare av fideikommissen icke kan anses medföra några egentliga sakliga olägenheter för det allmänna utan snarare motsatsen synes avvecklingsförslaget i den form som detsamma nu erhållit icke böra bifallas. En omarbetning av förslaget torde dock tarva ytterligare utredningar av beskaffenhet att icke böra företagas genom riksdagens försorg.

På grund härav hemställes,

att propositionerna nr 5 och 26 måtte av riksdagen avslås.

Stockholm den 19 februari 1963

Nils G. Fröding

Lennart Stiernstedt

Erik Magnusson
i Tumhult